„ Stvaranje ambijenta za održiv razvoj preduzeća u Crnoj Gori“

Poštovani dame i gospodo,

Čast mi je i zadovoljstvo da u svoje lično ime i u ime Ministarstva finansija danas učestvujem na okruglom stolu, sa ovako važnom temom, kao što je: „Stvaranje ambijenta za održiv razvoj preduzeća u Crnoj Gori“, koji organizuje Unija poslodavaca Crne Gore (UPCG), u okviru projekta realizovanog uz podršku Međunarodne organizacije rada (ILO).

Od sticanja nezavisnosti 2006. godine, Ministarstvo finansija je u punoj mjeri posvećeno stvaranju ekonomskog ambijenta koji će stimulativno uticati na razvoj biznisa u Crnoj Gori. U ekonomskom smislu, u poslednjih sedam godina, ostvaren je značajan napredak što pokazuju i izvještaji relevantnih međunarodnih institucija.

U Izvještaju Svjetske banke o lakoći poslovanja, u periodu od 2008. godine pa do danas, Crna Gora bilježi konstantan napredak u sveukupnom rangu, ostvarujući poboljšanje ranga od 46 mjesta. U najnovijem izvještaju „Doing Bussines 2014“, Crna Gora je zauzela 44. mjesto na listi od 189 zemalja, što pokazuje napredak za 7 mjesta u odnosu na prethodni izvještaj. Bolji rezultat u odnosu na prošlu godinu, evidentan je u oblastima „izdavanje građevinskih dozvola“ (+70), „registrovanje nepokretnosti“ (+19), i „dobijanje kredita“ (+1).

Eurizovanoj crnogorskoj ekonomiji, fiskalna politika, kao važan instrument ekonomske politike, uz ograničene mjere monetarne politike, predstavlja pokretač ekonomskog rasta i razvoja. Svjesni činjenice da instrumenti fiskalne politike utiču na sve subjekte ekonomskog sistema, prilikom kreiranja mjera predmet posebne pažnje su ne samo efekti, već i, posljedice koje fiskalne mjere imaju na ekonomski ambijent. Stoga je, opredjeljenje fiskalne politike Crne Gore usmjereno na vođenje konzistentne i predvidive ekonomske politike sa konkurentnim poreskim stopama. Zahvaljujući tom opredjeljenju, između ostalog, naša ekonomija je 2007. bila među najbrže rastućim ekonomijama svijeta.

Nakon godina snažnog rasta uslovljenog rekordnim rastom stranih direktnih investicija i kreditnim „boom“-om, uslijedio je negativan uticaj ekonomske krize. Mali i otvoren ekonomski sistem, poput crnogorskog, osjetljiv je na spoljašnje uticaje, a u periodu krize pokazao je određene strukturne ranjivosti.

Ekonomska kriza uticala je smanjenu privrednu aktivnost, uz probleme nelikvidnosti i ograničene mogućnosti zaduženja, koji su se negativno odrazili na poslovanje preduzeća, a samim tim i na javne finansije. Rezultat krize su i povećani procenat računa u blokadi, pad naplate budžetskih prihoda u 2012 i posljedično visok nivo deficita i porast nivoa javnog duga. Stoga su mjere poreske politike bile su posvećene ublažavanju finansijske krize i prevazilaženju problema likvidnosti, uključujući reprogram poreskih i neporeskih dugova, plaćanje poreza na dobit u ratama i odloženo plaćanje carinskih obaveza. Poreska politika, u proteklom periodu, bila je usmjerena i na stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta za

razvoj preduzetništva, posebno razvoj malih i srednjih preduzeća, koja danas čine 99% ukupnog broja preduzeća.

U 2013. godini vidljiv je ekonomski oporavak sa stopom rasta od 2,4% u prvoj polovini godine. Analiza makroekonomskih trendova, u prvih deset mjeseci 2013. godine, ukazuje na realnost ostvarenja projekcije ekonomskog rasta od 2,6% u 2013. godini.

Jedan od prioriteta Ministarstva finansija u 2013, bilo je sprovođenje mjera na suzbijanju sive ekonomije tj. stvaranje uslova za regularno poslovanje. Odlučnost i istrajnost u sprovođenju politike nulte tolerancije prema sivoj ekonomiji, osiguraće striktno poštovanje zakona i jednakost za sve privredne subjekte. Realizacijom seta mjera fiskalnog prilagođavanja i intenziviranjem borbe protiv sive ekonomije, zaustavljen je trend pogoršanja fiskalnih parametara, povećani su prihodi i poboljšana je poreska disciplina.

Prema procjenama prihodi budžeta će u ovoj godini biti viši za oko 72,5 mil € od plana za ovu godinu, odnosno prihodi će premašiti plan za 6,2%. U odnosu na ostvarenje prihoda u 2012, prihodi će prema procjeni biti veći za oko 113 mil € ili 10,1%.

Usljed odličnih rezultata na prihodnoj strani i implementiranih mjera štednje na rashodnoj strani budžeta, a uprkos značajnom nepredviđenom rashodu u vidu aktiviranih garancija, smanjen je budžetski deficit za oko 30% u odnosu na 2012.

Smanjenje deficita sa 6,7% BDP-a koliko je iznosio na kraju 2012. godine, na 4,6% BDP-a, koliko se procjenjuje da će iznositi na kraju 2013. godine, ogroman je uspjeh, s obzirom na činjenicu da smo u ovoj godini imali vanrednih skoro 3,4% BDP-a rashoda u vidu plaćenih garancija. Da nije bilo vanrednih izdataka, deficit bi bio manji od planiranog za skoro 60%.

Crna Gora, kao zemlja kandidat za ulazak u Evropsku uniju, nastoji da deficit svede ispod 3% BDP-a, shodno kriterijumu iz Mastrihta. S tim u vezi potrebno je obezbijediti da ekonomska aktivnost raste brže od nominanalnog nivoa deficita. Stoga je potrebno nastaviti sa stvaranjem ambijenta za dinamičniji ekonomski rast i razvoj u narednom srednjoročnom periodu, koji će uticati na novo zapošljavanje kroz otvaranje novih radnih mjesta, smanjenje regionalnih razlika, a u krajnjem veći životni standard svih građana.

Preduslov razvoja svake ekonomije je finansijska stabilnost, što je za našu ekonomiju, otvorenu i podložnu eksternim šokovima, ima još veći značaj.

Finansijska stabilnost se bazira na tri osnovna elementa, i to: *održivost fiskalnog sistema, bankarska stabilnost i unapređenje konkurentnosti.*

U cilju dostizanja fiskalne održivosti, mjere ekonomske politke usmjerene su prvenstveno na konsolidaciju javnih finansija, odnosno: na smanjenje najvećih fiskalnih ranjivosti (deficita i javnog duga), ali i na proširenje prostora za dalje snaženje konkurentnosti.

Mjere koje se odnose na obezbjeđivanje fiskalne stabilnosti podijeli smo u dvije grupe: mejre konsolidacije i mjere podsticaja, pomenuću samo neke od njih.

Mjere fiskalne konsolidacije će, prije svega, biti usmjerene na:

1. **smanjenje poreskog duga**, *kroz davanje mogućnosti privredi da jednokratno otplati glavnicu poreskog duga ili da dužnik može platiti poreski dug svojom imovinom;*
2. **suzbijanje sive ekonomije i povećanje poreske discipline**, strožijim sankcionisanjem povratnika u prekršaju, čime će se stvoriti jednaki uslovi na tržištu za sve učesnike;
3. **usklađivanje zakonske regulative sa propisima EU***,* postepeno usaglašavanje akciznih stopa sa važećim stopama u EU, uz uvođenje akciznog kalendara čime se podstiče transparentnost i predvidivost akcizne politike; Usklađivanje zakona o PDV-u bez izmjene stopa;
4. **nastavak sprovođenja mjera štednje**, racionalizacijom troškova u javnoj upravi, smanjenjem izdataka za zarade i naknade, službena vozila, zakup i sve ostale vidove diskrecione potrošnje.

Mjere podsticaja će, između ostalog, biti usmjerene na:

1. **Stimulisanje zapošljavanja i ravnomjerniji regionalni razvoj kroz davanje fiskalnih olakšica za novo zapošljavanje u** sjevernim opštinama Crne Gore (uključujući i Nikšić i Cetinje), u smislu oslobađanja od plaćanja poreza na dohodak i dobit na period od 5 godina. Ovim mjerama će se podstaći rast u pomenutim opštinama, takođe, zaustaviće se migracije stanovništva, čime će se poboljštati ne samo ekonomski trendovi, već i demografski.
2. **Data je mogućnost preduzećima da mogu ostvariti diskont ukoliko jednokratno uplate porez na dobit.**

Politika oporezivanja u narenom periodu biće na liniji osnovnih principa poreske politike u Crnoj Gori, u cilju daljeg unapredjenja konkurentnosti poreskog sistema, koji podrazumijeva atraktivne poreske stope, efikasniju administraciju i procedure, dobru poresku kulturu obveznika i smanjenje sive ekonomije.

Bankarski sektor se polako oporavlja od posledica krize, ali se još uvijek suočava sa izazovima kao što su visok nivo nekvalitetnih kredita. Međutim, ono što je evidentno je tendencija zaustavljanja rasta ovog pokazatelja. U tom pravcu je pokrenuta realizacija projekta, koji implicira dobrovoljno restruktuiranje loših kredita banaka, što će omogućiti revitalizaciju bankarskog kreditiranja produktivnih sektora crnogorske ekonomije.

U kreiranju i vođenju ekonomske politike mora se posebna pažnja posvetiti jačanju produktivnosti i opšte konkurentnosti, jer jedino dobro usmjerene politike unapređenja nacionalne konkurentnosti mogu osigurati željeni put ka dinamičnijem razvoju i ukupnom društvenom blagostanju.

Mala i srednja preduzeća (MSP) predstavljaju razvojnu polugu konkurentnosti crnogorske ekonomije, te kao takva značajno doprinose povećanju BDP-a, kreiranju novih radnih mjesta, supstituciji uvoza, jačanju izvoza, poboljšanju međunarodnog biznisa i bolje izbalansiranom regionalnom razvoju.

Dalji napredak biće osiguran kroz nastavak strukturnih reformi, dalje unapređenje poslovnog ambijenta i, posebno, kroz valorizaciju resursa koji su naše komparativne prednosti. Crna Gora raspolaže prirodnim resursima, dominantno u sektorima energetike, turizma, rudarstva i poljoprivrede, čijom će se valorizacijom obezbijediti ne samo uravnoteženiji ekonomski rast, već viši nivo nacionalne konkurentnosti.

Prioritet u narednom periodu, biće, između ostalog, i realizacija infrastrukturnih projekata u sektorima turizma, energetike i transporta, čime će se staviti u funkciju značajni nedovoljno iskorišćeni resursi kojima Crna Gora raspolaže. Sa druge strane, neophodno je dalje unaprijediti kapacitete za korišćenje sredstava Evropskih fondova.

Proces evroatlanskih integracija, s jedne, i efekti globalne ekonomske krize, s druge strane, zahtijevaju ozbiljan pristup strukturnim politikama i reformama u svim oblastima ekonomskog sistema, koje je Crna Gora prepoznala kao uslov za prevazilaženje posljedica krize a, na dugi rok, stvaranje konkurentnog sistema koji će obezbijediti održiv ekonomski rast i razvoj.

Zahvaljujem na pažnji!

Iva Vuković,

vd Generalnog direktora,

Direktorat za ekonomsku politiku i razvoj,

Ministarstvo finansija